

# Resume

## Natura 2000 område nr. 184 Hammeren

### Områdebeskrivelse

NATURA 2000-området rækker fra nordspidsen af Bornholm og ned langs vestkysten mod Vang og dækker ca. 549 ha. Områdets topografi er meget varieret. Der findes flere sprækkedale, hvoraf den største er opfyldt af Hammersø (udenfor habitatområdet). Desuden kan nævnes Mølle dalen og Finnedalen der afgrænser Slotslyngen fra Hammershus og det bagvedliggende bornholmske landskab. Vestkysten er meget stejl, mens istidens gletcherfremstød har givet den østlige del af Hammerknuden en mere afrundet facon, hvis overordnede form og retning går igen i det frit beliggende Langebjerg.

Hammershus Slotsruin er områdets i særklasse største og vigtigste turistlokalitet, men Hammerknuden og Slotslyngen er også i sig selv vigtige turistlokaliteter og midt mellem Hammersø og Hammershus ligger et feriecenter. Mest gennemgribende er den menneskelige påvirkning i stenbruddet ved Hammersøens sydende, hvor brydning af granit i 90 år, indtil 1970, har efterladt et kæmpe stenbrudsområde.

### Vigtigste naturværdier

Slotslyngen og Hammerknuden var før i tiden del af det vidtstrakte græssede hedeområde på Bornholm; Højlyngen. Der er stadigvæk meget hede og overdrev indenfor området, selvom skovbevoksninger særligt i Slotslyngen længe har været i fremgang. Skoven er i overvejende grad selvsået løv- eller løvblandskov af eg, kirsebær, birk og skovfyr. Mange steder ses rester af hede floraen nede under træerne eller på tynd jord over talrige træløse klippepartier. I de dybe sprækkedale og i sænkerne i terrænet er vandløb og småsøer. Hvor der er skovdækket ses her en frodig skovbundsflora. Kildevæld findes især ved foden af klipperne langs kysten, imens strandengsvegetation hovedsageligt optræder punktvis imellem beskyttende skær og forklipper i havstokken.

Udpegningsgrundlaget består af 23 naturtyper, heriblandt hede, enekrat, kalkoverdrev og skovbevokset tørvemose. Stor vandsalamander er den eneste art på udpegningsgrundlaget.

Af andre arter, der dog ikke er på områdets udpegningsgrundlag, men som kræver særlig beskyttelse inden for EU, kan fremhæves Strandtudse, Grønbroget Tudse og Løvfrø (bilag IV arter), samt Vandrefalk. Af planter kan fremhæves Melet kodriver, Rundfinnet radeløv (gullistet bregne) og Sort Radeløv (rødlistet bregne), samt en række fredede orkidéer, heriblandt Maj- og Hylde-gøgeurt. Omkring Hammershus findes en række gamle kulturplanter som Alm. Hjerrespand, Bulmeurt, Peberrod og Rød Tandbæger. Denne Natura 2000-plan planlægger ikke for disse arter.

### Trusler mod områdets naturværdier

Der er foretaget en tilstandsvurdering for de fleste af områdets naturtyper, og truslerne mod udpegningsgrundlaget er registreret.

Mange af de naturtyper, som området er udpeget for at beskytte, vurderes at være påvirket af atmosfærisk kvælstofdeponering (eutrofiering). Flere steder er der problemer som følge af tilgroning pga. manglende afgræsning ligesom afvanding og invasive arter er en trussel for naturværdierne flere steder i området.

Intensiv skovdrift kan medføre, at skovnaturtyper forringes eller ødelægges, eller at skovnaturtyper konverteres til skovnaturtyper, der ikke er omfattet af habitatdirektivet.

## Målsætning og indsats

Den overordnede målsætning for området er, at skov- og lysåbne naturtyper i området Hammeren og Slotslyngen sikres en god naturkvalitet og at områdets naturtyper våd hede, tør hede, kalkoverdrev, surt overdrev, tidvis våd eng og rigkær prioriteres højt, idet de er i fare for at blive forringede.

Derudover prioriteres arealer med naturtypen havgrotte højt, da området indeholder nogle af de få forekomster, der findes i Danmark.

## Indsats

Oversigt over væsentlige indsatser til gennemførelse af denne plan:

Indsats	Stort omfang	Mindre omfang	Undersøges nærmere	Ikke anvendt
<b>Rydning, fjernelse af uønsket opvækst</b> Herunder bekæmpelse af invasive arter	X			
<b>Forbedring af hydrologi</b> Fx ved at standse dræning, genoprette vandløb, fjerne diger		X		
<b>Ekstensiv drift</b> Fx indførsel eller opretholdelse af græsning, høslet mm.	X			
<b>Sikring af arealer</b> Sikring af natur der ikke pt. er beskyttet (fx stenrev og skovnatur)				X
<b>Reducere forstyrrelser</b> Fx færdsel, sejlads og jagt				X
<b>Forbedring/sikring af levesteder</b> Fx ved etablering af vandhuller, sikring af redetræer eller større fouragerings- eller yngleområder		X		

Indsatsen vil helt overvejende dreje sig om sikring af og/eller genindføre lysåbne forhold ved rydning af opvækst og drift (græsning) af naturtyperne samt gennemføre en indsats over for invasive plantearter. For nogen vandafhængige naturtyper vil det desuden være afgørende at sikre en forbedret hydrologi. Der foretages en sammenkædning af forekomsterne af tidvis våd eng (6410) og rigkær (7230), hvor det naturmæssigt er muligt. Endelig udføres en særlig indsats for de truede naturtyper våd hede (4010), tør hede (4030), kalkoverdrev (6210), surt overdrev (6230), tidvis våd eng (6410) og rigkær (7230) ved at udvide arealerne.

Indsatsen for skovene vil helt overvejende dreje sig om beskyttelse af skovarealerne, samt sikring af hensigtsmæssig skovnaturtypebevarende drift og pleje.